

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Παραδεγμένα: Συμμόρφωση ή αντίσταση;»

ΓΕΩΡΓΙΑ (ΓΙΟΥΛΗ) ΑΛΕΞΙΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας δευτεροβάθμιας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Παραδεγμένα: Συμμόρφωση ή αντίσταση;

Δημιουργός

Γεωργία (Γιούλη) Αλεξίου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Λυκείου

Χρονολογία

Μάρτιος 2013

Διδακτική/θεματική ενότητα

Δοκίμιο: «Πρώτα - πρώτα η Ποίηση», σελ. 152-155

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

-

Χρονική διάρκεια

6–9 διδακτικές ώρες (Οι τρεις επιπλέον ώρες για την περίπτωση που ο διδάσκων θελήσει να προχωρήσουν οι μαθητές σε δίωρη ατομική παραγωγή λόγου, άρθρο, ενώ μία διδακτική ώρα διατίθεται στη διόρθωση).

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας εξοπλισμένη με Η/Υ και βιντεοπροβολέα ή (και) εργαστήριο πληροφορικής

II. Εικονικός χώρος: Wiki τάξης

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προαπαιτείται από τον διδάσκοντα η όλη προεργασία που αφορά τη λειτουργία ενός περιβάλλοντος Wiki.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με αφορμή τις σκέψεις που καταθέτει ο Ο. Ελύτης στο απόσπασμα από τα «Ανοιχτά χαρτιά», που ανθολογείται στο διδακτικό εγχειρίδιο, οι μαθητές επιχειρούν να προσεγγίσουν ένα θέμα με τελείως ελεύθερο τρόπο σε μια απόπειρα «Δημιουργικής Γραφής», προσέγγιση που αργότερα θα αναρτήσουν στον «Τοίχο της σιωπής», στο Wiki της τάξης. Κατόπιν τίθεται και συζητείται το ερώτημα κατά πόσον είναι ελεύθεροι οι μαθητές να εκφραστούν στο σχολείο, μέσα από το γλωσσικό μάθημα (άσκηση του σχολικού βιβλίου, σελ. 155). Γενικεύοντας, ακολουθεί συζήτηση σχετικά με τα «παραδεγμένα» της σχολικής και της εξωσχολικής ζωής που περιορίζουν την ελευθερία (άσκηση του σχολικού βιβλίου, σελ. 155) και η τάξη κατονομάζει ορισμένα από αυτά.

Το επόμενο δίωρο οι μαθητές σε ομάδες ασχολούνται με τη μελέτη κειμένων που αναφέρονται σε «παραδεγμένα» της σχολικής και εξωσχολικής ζωής και παράγουν λόγο (σύντομη ομιλία, παράγραφο, Powerpoint), προκειμένου να

παρουσιάσουν τη δουλειά τους και τη στάση που υιοθετούν απέναντι σε ένα από τα «παραδεγμένα» που επέλεξαν. Ανακοινώνονται οι εργασίες των ομάδων στην ολομέλεια και συζητούνται για να ακολουθήσει, εφόσον επιθυμεί ο διδάσκων, παραγωγή λόγου (άρθρο) με θέμα σχετικό με την τάση των νέων να αμφισβητούν τα «παραδεγμένα» αλλά και το περιεχόμενο και τις προϋποθέσεις αυτής της αμφισβήτησης.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι μαθητές εργάζονται και ατομικά (απόπειρα Δημιουργικής Γραφής κατά το πρώτο δίωρο, συγγραφή άρθρου κατά το τρίτο δίωρο) αλλά και, κυρίως, σε ομάδες. Συνεργάζονται και συζητούν προκειμένου να αποδομήσουν, να ασκήσουν κριτική, να αμφισβητήσουν ή να επικροτήσουν απόψεις που διατυπώνονται στα κείμενα που μελετούν. Στόχος η ανάπτυξη κριτικής στάσης απέναντι σε όλα αυτά που προβάλλονται ως κατεστημένο, στη σχολική και στην εξωσχολική ζωή. Συνεργάζονται επίσης (αφού επιλέξουν ένα από τα «παραδεγμένα», είτε της σχολικής, είτε της εξωσχολικής ζωής) για να διαμορφώσουν τις δικές τους θέσεις, να τις διατυπώσουν και να τις παρουσιάσουν. Ο διδάσκων αφήνει τους μαθητές να εκφραστούν ελεύθερα, να αυτενεργήσουν και να συνεργαστούν. Είναι όμως πάντα έτοιμος να δώσει διευκρινίσεις, να φροντίσει να δείξει διεξόδους σε κάποια συζήτηση που τελματώνει ή να κατευνάσει τα πνεύματα σε μια πιο έντονη, πιθανώς, συζήτηση.

Αναφορικά με τη διδακτική της γλώσσας, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με ποικίλα κείμενα, προκειμένου να αναζητήσουν την απάντηση στο ερώτημα που τίθεται από το φύλλο εργασίας. Στη συνέχεια ασκούνται στην παραγωγή ποικίλων ειδών κειμένων (σύντομη ομιλία, παράγραφος, Powerpoint, άρθρο).

Αντλούνται στοιχεία από τους πολυγραμματισμούς, εφόσον οι μαθητές κάνουν χρήση Επεξεργαστή Κειμένου, εξοικειώνονται και εργάζονται σε περιβάλλοντα όπως

το Powerpoint για την παρουσίαση των απόψεών τους, το Padlet για την κοινοποίηση των σκέψεών τους και εργάζονται σε περιβάλλον Wiki. Έτσι, ο Η/Υ χρησιμοποιείται ως μέσο διδασκαλίας των γλωσσών (α΄ κύκλος), εφόσον στόχος είναι οι μαθητές να εντοπίσουν θέσεις μελετώντας και αποδομώντας ποικίλα κείμενα.

Παράλληλα, όμως, επιχειρείται συνειδητά να εξοικειωθούν οι μαθητές με ιδιαιτερότητες της γραφής σε ψηφιακά περιβάλλοντα, όπως η συμπαραγωγή κειμένων (β΄ κύκλος), εφόσον το σχολείο επιβάλλεται να τους προετοιμάσει και να τους καταστήσει ικανούς να αντιμετωπίσουν τα νέα δεδομένα που φέρει η χρήση του υπολογιστή σε εργασιακό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό κ.λπ. επίπεδο. Με αυτό το σκεπτικό το σενάριο αυτό φιλοδοξεί παροτρύνοντας τους μαθητές να εργάζονται και να αξιοποιούν στην καθημερινή τους προσπάθεια τον επεξεργαστή κειμένου, το Powerpoint, περιβάλλοντα όπως το padlet, το περιβάλλον του Wiki και τις δυνατότητές του, να τους δώσει την ώθηση να κρίνουν τα παραπάνω περιβάλλοντα ως νέα κειμενικά είδη σε συσχέτιση με τις σύγχρονες κοινωνικοπολιτισμικές παραμέτρους (αυτές της δημοσιοποίησης των πάντων, των σκέψεων, των πνευματικών πονημάτων κτλ) αγγίζοντας τον τρίτο κύκλο.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Στόχος είναι να προβληματιστούν οι μαθητές όσον αφορά τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η αμφισβήτηση των «παραδεγμένων» στη διαμόρφωση αξιών και στάσεων των νέων απέναντι σε συνήθειες και θεσμούς.

Αναμένεται οι μαθητές:

- Να προβληματιστούν σχετικά με τον τρόπο που η κοινωνία και οι εξουσίες επιβάλλουν συνήθειες, στάσεις και συμπεριφορές.
- Να ασκήσουν κριτική στην κοινωνία, στο σχολείο αλλά και στους ίδιους τους τους εαυτούς τους σχετικά με τις στάσεις τους απέναντι στα «παραδεγμένα».

- Να ενστερνιστούν, όσο είναι δυνατόν, οι ίδιοι το «μικρόβιο» της αμφισβήτησης, υιοθετώντας συμπεριφορές που συντελούν στην εξέλιξη και την πρόοδο.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται η άσκηση των μαθητών στην παραγωγή διάφορων τύπων κειμένων πολυτροπικών ή μη. Αναλυτικότερα, στόχος είναι:

- Να κατακτήσουν και να ασκηθούν οι μαθητές στη συγγραφή άρθρου και ομιλίας.
- Να κατανοήσουν οι μαθητές τον ρόλο των λεξικογραμματικών επιλογών στη διαμόρφωση της διαφοράς που έχουν οι σημειώσεις που κρατάμε γραπτώς προκειμένου να μας χρησιμεύσουν στο να συνθέσουμε προτάσεις στον προφορικό λόγο (παρουσίαση εργασιών).
- Να κατανοήσουν οι μαθητές τον ρόλο των λεξικογραμματικών επιλογών στη διαμόρφωση της διαφοράς που έχει η ομιλία από το Powerpoint που συνοδεύει την παρουσίασή της.

Γραμματισμοί

Γλωσσικός – Κλασικός γραμματισμός

Οι μαθητές εξοικειώνονται με την παραγωγή διάφορων τύπων κειμένου σε προφορικό, γραπτό (ομιλία) αλλά και σε πολυτροπικό κείμενο (Powerpoint). Επίσης, τους δίνεται η ευκαιρία να δοκιμάσουν να δημιουργήσουν ελεύθερα ένα μικρό κείμενο, χωρίς περιορισμούς στο ύφος, το λεξιλόγιο, τη δομή κτλ., στο πλαίσιο άσκησης Δημιουργικής Γραφής.

Νέοι γραμματισμοί

Επιδιώκεται να ασκηθούν οι μαθητές:

- Στην παρουσίαση και κοινοποίηση των απόψεών τους με την αξιοποίηση των νέων μέσων πρακτικής γραμματισμού, ειδικότερα περιβαλλόντων όπως ο επεξεργαστής κειμένου, το Powerpoint και το Padlet, για την κοινοποίηση των

σκέψεών τους. Εξοικειώνονται με την παραγωγή ηλεκτρονικού κειμένου αφαιρετικού και πολυτροπικού.

- Στη συνεργατική παραγωγή λόγου εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες του Επεξεργαστή Κειμένου και τη διευκόλυνση που παρέχει η ρευστότητα του ηλεκτρονικού κειμένου.

- Στην κατανόηση και παραγωγή πολυτροπικών κειμένων. Ειδικότερα, ασκούνται στον λειτουργικό συνδυασμό εικόνας και γραπτού κειμένου (πολυτροπικός γραμματισμός).

Κριτικός γραμματισμός

Υπάρχουν στοιχεία κριτικού γραμματισμού, καθώς επιχειρείται οι μαθητές να αξιολογήσουν θέσεις, απόψεις και επιχειρήματα τα οποία θα αντλήσουν από κείμενα, να ασκήσουν κριτική σε αυτές και στη συνέχεια να λάβουν και οι ίδιοι θέση. Με τον τρόπο αυτό μαθαίνουν να τηρούν κριτική στάση ως αναγνώστες των ποικίλων κειμένων με τα οποία καθημερινά έρχονται σε επαφή.

Διδακτικές πρακτικές

1. Άσκηση δημιουργικής γραφής: Οι μαθητές αυθόρμητα με βάση μια λέξη που δίνεται παράγουν μικρά κείμενα ελεύθερα, χωρίς περιορισμούς στο ύφος, το λεξιλόγιο ή το κειμενικό είδος, επηρεασμένοι ίσως από τη φράση του Ελύτη που διαβάστηκε προηγουμένως στην τάξη, πως για να γνωρίσει ένα θέμα το ζούσε γράφοντας, βουτώντας στις πιο απόμακρες πλευρές του.

2. Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες, μελετούν κείμενα, απομονώνουν θέσεις και ιδέες και στέκονται κριτικά απέναντι σ' αυτές. Ανταλλάσσουν μεταξύ τους σκέψεις, μαθαίνοντας να ακούν και να σέβονται τις απόψεις των συμμαθητών τους. Τέλος, συνεργάζονται και συνθέτουν από κοινού κείμενα.

3. Χρήση των ΤΠΕ: Ο τρόπος με τον οποίο οι διδάσκοντες χρησιμοποιούμε τις νέες τεχνολογίες και ωθούμε και τους μαθητές να τις χρησιμοποιήσουν στο πλαίσιο του μαθήματος αλλά και στην καθημερινότητά τους συμβάλλει στη διαμόρφωση του

είδους «των μαθητικών εγγράμματων ταυτοτήτων που συνεισφέρουμε να συγκροτηθούν με τις επιλογές και προτάσεις μας» (Κουτσογιάννης 2012:18). Έτσι, και στο πλαίσιο αυτού του σεναρίου η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που δίνουν οι νέες τεχνολογίες, προσφέροντας αυθεντικά περιβάλλοντα λόγου, επικοινωνίας και μάθησης, προωθεί την διάπλαση του σύγχρονου πολίτη που γνωρίζει να αποκωδικοποιεί τις πληροφορίες που λαμβάνει, να στέκεται κριτικά απέναντί τους, να συνεργάζεται με τους άλλους και να εκφέρει τη δική του άποψη.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το θέμα των «παραδεγμένων» (που περιλαμβάνεται στο σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 155) και της ανάγκης αντίστασης ή συμμόρφωσης των νέων είναι αγαπημένο μου, γιατί δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να εκφράσουν τη γνώμη τους ξεκάθαρα πέρα από τα φροντιστηριακά κλισέ (δεν –ή σπάνια- το περιλαμβάνουν τα «φροντιστηριακά corpus») και πηγαία, μακριά από την υβριδική «φροντιστηριακή γλώσσα» που δηλητηριάζει το γλωσσικό μάθημα. Στην προσπάθειά μου να το διδάξω πέρα από τα καθιερωμένα, ελευθερώνοντας περισσότερο με αυτό τον τρόπο τους μαθητές να εκφραστούν, γεννήθηκε αυτό το σενάριο.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σε ό,τι αφορά τη διδακτέα ύλη, το προτεινόμενο σενάριο στηρίζεται και καλύπτει τμήματά της. Συγκεκριμένα, στην ενότητα «Δοκίμιο» εισάγεται και πραγματεύεται το θέμα «Παραδεγμένα» (σελίδα 155). Ικανοποιεί, επίσης, τους στόχους που θέτει το Π.Σ. σε ό,τι αφορά την κατανόηση και τη χρήση του γραπτού και προφορικού λόγου σε ποικίλες επικοινωνιακές περιστάσεις, την καλλιέργεια του ψηφιακού γραμματισμού και την απόκτηση γνώσεων που καθιστούν τους μαθητές σκεπτόμενα άτομα και ενεργούς πολίτες.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Το σενάριο κατευθύνει τους μαθητές σε έρευνα στο διαδίκτυο, το οποίο προσφέρει την πρόσβαση σε ποικίλα σχετικά κείμενα (το διαδίκτυο χρησιμοποιείται ως πηγή πληροφόρησης), αλλά τους ωθεί παράλληλα στην υιοθέτηση κριτικής στάσης απέναντι στις απόψεις και θέσεις που θα εντοπίσουν σ' αυτά. Επίσης, η εργασία σε περιβάλλον Wiki δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να παράγουν λόγο, να τον αναρτούν και να τον κοινοποιούν στο πλαίσιο της σχολικής τάξης, να τον βελτιώνουν, να προσθέτουν ή να αφαιρούν και να τον έχουν ανά πάσα στιγμή πρόχειρο να τον ανασύρουν και να τον χρησιμοποιήσουν. Συμβάλλουν έτσι στη δημιουργία νέων ταυτοτήτων ικανών να αναγνωρίζουν, να αποδομούν και να ανασυνθέτουν την κοινωνική πραγματικότητα, όπως αυτή προκύπτει στο νέο περιβάλλον γνώσης.

Κείμενα

1. Έκθεση-Έκφραση Γ' Λυκείου: Ο. Ελύτης, [«Ανοιχτά χαρτιά»](#), απόσπασμα, σελ 152-153.
2. Νίκος Δήμου, «Αμφιβολίας Εγκώμιον»:
http://www.ndimou.gr/articledisplay.asp?cat_parent=2&time_id=80&cat_id=2
[14-3-2013]
3. Ευάγγ. Παπανούτσος, [«Διάλογος δύο γενεών: Προσπάθεια για κάποια συνεννόηση»](#) αποσπάσματα, εφ. Το Βήμα, 9-12-1979
4. Black Days, [«Δόγμα»](#), (βίντεο) [πηγή: Youtube]:
<http://www.youtube.com/watch?v=vX8Pta9Ddstc> [14-3-2013]
5. Λυμπεροπούλου Κατερίνα, «Οι τάσεις της ιταλικής εβδομάδας μόδας»:
<http://www.tovima.gr/flash/article/?aid=500301> [14-3-2013]
6. Σαράντος Ι. Καργάκος, [«Ο άνθρωπος προσπαθεί με τη μόδα να διακριθεί, να ξεχωρίσει από τους άλλους εξομοιούμενος μαζί τους»](#) [14-3-2013]
7. ΕΤΤΑΔ, «Προκατάληψη & στερεότυπα»:
<http://gr.ettad.eu/understanding-disability/prejudice-stereotypes> [14-3-2013]

8. Απαγορευμένη διαφήμιση Μερσεντές (βίντεο) [πηγή: Youtube]:
http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=pZS2YdspvCg [14-3-2013]
9. Άγγελος Τερζάκης, «[Τα παιδιά με τα κλώνάρια](#)»
10. Νίκος Μουζέλης, «Η θρησκευτικότητα στον 21ο αιώνα», εφ. Το Βήμα, 5-1-2003
<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=148054> [14-3-2013]
11. Kimberly Winston, «[Μετρώντας την θρησκευτικότητα των λαών](#)», Antinews, 16-8-2012, [14-3-2013]
12. Κατερίνα Πατέλη, «Σχολείο χωρίς τάξεις: Το μέλλον της Παιδείας;»
<http://giouliblog.blogspot.gr/2013/03/blog-post.html> [14-3-2013]
13. ΤΕΕ, Τμήμα κεντρικής Μακεδονίας, «Φαντασία versus γνώσης: σημειώσατε ένα (κατά τον Άλμπερτ)»,
http://portal.tee.gr/portal/page/portal/teetkm/GRAFEIO_TYPOY/TEXNOGRAFHM_A_2013/TEXNOGRAFHMA_457/TEXNO457_3.pdf [14-3-2013]
14. Απόστολος Λακασάς, «[Η βαθμοθηρία στιγματίζει τους μαθητές](#)», εφ. Καθημερινή, 30-12-2007, [14-3-2013]
15. Μ. Ανδρόνικος, «[Για τους νέους](#)», απόσπασμα

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^ο δίωρο

(Στη σχολική αίθουσα)

1. Ανάγνωση της πρώτης παραγράφου από το ανθολογούμενο απόσπασμα από τα ανοιχτά χαρτιά του Οδυσσέα Ελύτη (σελ. 152-153 του διδακτικού εγχειριδίου). Πρόκληση συζήτησης σχετικά με τη σημασία των περιόδων: «Ένα θέμα για να το εξαντλήσω, δεν έχω άλλο τρόπο παρά να το ζήσω γράφοντας. Που σημαίνει ότι βουτώ μέσα του πολύ προτού ξεκαθαρίσω τι θέλω να πω, και αφήνομαι να πλανηθώ εδώ και εκεί, κατά προτίμηση στις γωνιές τις πιο σκοτεινές, προσπαθώντας να βλέπω ή, αν όχι, τουλάχιστον να ψαύω και ν' αναγνωρίζω».

2. Πρόταση του διδάσκοντα στους μαθητές να επιχειρήσουν κι αυτοί μια σύντομη προσέγγιση ενός θέματος εν είδει άσκησης «Δημιουργικής Γραφής».

3. Ο διδάσκων αναγράφει το «θέμα» στον πίνακα και οι μαθητές αρχίζουν να γράφουν σε μια κόλλα χαρτί μικρό ελεύθερο κείμενο, από μία φράση (ή ένα στίχο) μέχρι μία παράγραφο, είτε επώνυμα είτε ανώνυμα. (π.χ. ομορφιά ή σιωπή ή μνήμη ή επανάσταση ή ευτυχία κτλ). Δε δίνει περαιτέρω πληροφορίες στους μαθητές αφήνοντάς τους να αυτενεργήσουν.

Σπάνια οι μαθητές αντιδρούν σε κάτι παρόμοιο εκτός των καθιερωμένων πλαισίων συγγραφής κειμένων. Αν παρ' ελπίδα μερικοί αντιδράσουν, παρόλο που το κείμενο παραδίδεται ανώνυμα, ο διδάσκων τούς συμβουλεύει να αφεθούν και να γράψουν ό,τι και όπως μπορούν.

4. Ακολουθεί η συγκέντρωση των μικρών κειμένων, η ανάγνωσή τους από τον διδάσκοντα και ο σχολιασμός τους από την ολομέλεια. Συνήθως τα κείμενα που γράφουν οι μαθητές κάτω από τέτοιες περιστάσεις είναι αποκαλυπτικά των δυνατοτήτων και των ταλέντων που όλοι κρύβουμε, αφού κατευθύνουμε από μόνοι μας το θέμα στις γωνιές του που μας αγγίζουν περισσότερο.

5. Στη συνέχεια προκαλείται συζήτηση σχετική με τη δροσιά αλλά και την ποιότητα αυτών των πρόχειρα γραμμένων κειμένων σε σύγκριση με τα κείμενα που παραδίδουν οι μαθητές στο μάθημα της έκθεσης. Η συζήτηση αυτή μπορεί να συνδυαστεί με την άσκηση της σελίδας 155 του διδακτικού εγχειριδίου: «Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σχετικά με την ελευθερία του γραπτού λόγου στο πλαίσιο του σχολείου. Πόσο ελεύθερα αισθάνεται ο μαθητής...».

6. Ανάγνωση του υπόλοιπου κειμένου του Ο. Ελύτη, γλωσσική εξομάλυνση, πρόκληση συζήτησης σχετικά με τη στάση του ποιητή απέναντι στα «παραδεγμένα». Η συζήτηση μπορεί να συνδυαστεί με την άσκηση της σελίδας 155 του διδακτικού εγχειριδίου: «Ο Ελύτης δηλώνει ότι παραμένει πιστός στην αρχή που τον ωθούσε όταν ήταν νέος στην «παράβαση» που τον έβαζε να δυσπιστεί...»

7. Με την έναρξη της παραπάνω συζήτησης προκύπτει η ανάγκη να αναφερθούν ορισμένα από τα παραδεγμένα της σχολικής και της εξωσχολικής ζωής. Με

«ιδεοθύελλα» καταγραφή ορισμένων απ' αυτά στον πίνακα. (Με βάση την καταγραφή αυτή και τα στοιχεία που θα προκύψουν από την τάξη, ο διδάσκων θα δώσει την τελική μορφή στο φύλλο εργασίας για το επόμενο δίωρο).

2^ο δίωρο

(Στη σχολική αίθουσα με την προϋπόθεση ύπαρξης πέντε τουλάχιστον υπολογιστών με σύνδεση στο διαδίκτυο. Τα θρανία διευθετημένα έτσι, ώστε να εξυπηρετείται η εργασία σε ομάδες. Το μάθημα μπορεί να γίνει και στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου.)

1. Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες. Κάθε ομάδα εργάζεται μπροστά από έναν Η/Υ στην επιφάνεια εργασίας του οποίου ο διδάσκων έχει φροντίσει να περάσει το φύλλο εργασίας ([φύλλο εργασίας 1](#)).
2. Οι ομάδες μελετούν και αποδομούν κείμενα, υιοθετούν κριτική στάση απέναντι στις απόψεις και τις θέσεις που αυτά περιέχουν συνδιαμορφώνουν δικές τους θέσεις και τις καταγράφουν. Ο διδάσκων περιφέρεται από ομάδα σε ομάδα και παρακολουθεί την εργασία τους, χωρίς να παρεμβαίνει. Αν εντοπίσει ότι κάποια ομάδα δυσκολεύεται, η υποστήριξή του πρέπει να είναι εντελώς διακριτική, δίνοντας διευκρινίσεις ή βοηθώντας να χτιστεί καλύτερο κλίμα συνεργασίας, σε καμιά περίπτωση όμως εκφράζοντας τις δικές του απόψεις, «καπελώνοντας» με αυτό τον τρόπο τους μαθητές.
3. Με βάση αυτές συνθέτουν την εργασία της ομάδας τους, που πρόκειται να ανακοινώσουν στην ολομέλεια το επόμενο δίωρο. Η εργασία αυτή αποτελείται, σύμφωνα με το φύλλο εργασίας, από μια σύντομη αναφορά στα κείμενα που επεξεργάστηκαν και στις θέσεις που περιέχονται σ' αυτά (α' μέρος) και στη συγγραφή μιας παραγράφου στην οποία θα εκφράζουν τη θέση τους όσον αφορά το πώς αντιμετωπίζουν κάποιο από τα «παραδεγμένα» που επέλεξαν (β' μέρος). Καλούνται επίσης να φτιάξουν ένα Powerpoint για να υποστηρίξει την παρουσίαση των απόψεών τους στην ολομέλεια. Ο διδάσκων παρακολουθεί, όσο είναι δυνατόν, χωρίς να παρεμβαίνει.

4. Με την ολοκλήρωση του διδακτικού χρόνου οι μαθητές πρέπει να έχουν αναρτήσει στο Wiki της τάξης ή να έχουν παραδώσει ηλεκτρονικά στον διδάσκοντα το Powerpoint και την παράγραφο, σύμφωνα με το φύλλο εργασίας της ομάδας τους. Τα υπόλοιπα που προϋποθέτει η εργασία τους, μπορούν να τα κρατούν οι μαθητές ως σημειώσεις στα τετράδιά τους.

3^ο δίωρο

(Στη σχολική αίθουσα με την προϋπόθεση ύπαρξης υπολογιστή με σύνδεση στο διαδίκτυο και βιντεοπροβολέα, ώστε να προβληθούν οι εργασίες που βρίσκονται στο Wiki της τάξης. Το μάθημα μπορεί να γίνει και στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου.)

1. Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων από εκπροσώπους τους με παράλληλη υποστήριξη από το Powerpoint που δημιούργησε κάθε ομάδα γι' αυτό τον σκοπό.
2. Σχολιασμός και αξιολόγηση των εργασιών από την ολομέλεια. Ο διδάσκων, αν επιθυμεί, συντονίζει τη συζήτηση. Διαφορετικά, μπορεί να αφήσει αυτό τον ρόλο σε κάποιον από τους μαθητές, ίσως στον πρόεδρο της τάξης.

4^ο δίωρο

(Στη σχολική αίθουσα)

Παραγωγή λόγου με θέμα σχετικό με την τάση των νέων να αμφισβητούν τα παραδεγμένα αλλά και το περιεχόμενο και τις προϋποθέσεις αυτής της αμφισβήτησης ([φύλλο εργασίας 2](#)).

9^η διδακτική ώρα

(Στη σχολική αίθουσα με την προϋπόθεση ύπαρξης υπολογιστή και βιντεοπροβολέα)
Διόρθωση εκθέσεων. Εκτός από τις γενικές παρατηρήσεις, τις οποίες κάνει ο διδάσκων και τις συζητά με την τάξη, και τις ειδικές που έχει γράψει σε κάθε εργασία, δίνεται έμφαση και στην συνεταιριστική αξιολόγηση. Μία παράγραφος, απόσπασμα από γραπτό μαθητή (ανώνυμο), προβάλλεται και αξιολογείται από την ολομέλεια ως προς τις παρακάτω παραμέτρους: Δομή, συνοχή, συνεκτικότητα, αποτελεσματικότητα στην πειθώ.

Στη συνέχεια, κατά το πρότυπο της προηγούμενης δουλειάς επιλεγμένο (από το διδάσκοντα κατά τη διαδικασία διόρθωσης του γραπτού) μέρος του γραπτού κάθε μαθητή, μία παράγραφος, αξιολογείται από τον διπλανό του στο θρανίο μαθητή. Κατά τη διάρκεια της τελευταίας εργασίας ο διδάσκων περιφέρεται παρακολουθώντας τη δουλειά των ζευγαριών.

Αξιολόγηση

A. Από τους μαθητές: Διαρκώς, καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

B. Από τον διδάσκοντα: Διαρκώς, κυρίως ενισχυτική αξιολόγηση.

Κριτική προσέγγιση

Οι μαθητές εμπλέκονται σε ομαδική διαδικασία διερεύνησης και σε ομαδική αλλά και ατομική προσπάθεια παραγωγής διαφόρων τύπων κειμένων.

Το σχολικό βιβλίο αξιοποιείται χωρίς να κατευθύνει την αναζήτηση των μαθητών. Επιπλέον από αυτό, οι μαθητές καλούνται να ανατρέξουν και να περιηγηθούν σε ποικίλα κείμενα που φιλοξενούνται στα ηλεκτρονικά μέσα.

Υπηρετείται ο κριτικός γραμματισμός, καθώς οι μαθητές καλούνται να τοποθετηθούν απέναντι στις πληροφορίες που εντοπίζουν στα κείμενα.

Μετά από τη φάση έρευνας (και στο διαδίκτυο) οι μαθητές δημιουργούν κείμενα με τη βοήθεια των ΤΠΕ, τα οποία κοινοποιούν στην ολομέλεια και μέσα από το wiki της τάξης. Έτσι, χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ και ως μέσο άντλησης πληροφοριών και ως πάροχο περιβαλλόντων κατάλληλων για την παραγωγή κειμένων αλλά και ως μέσο κοινοποίησης και επικοινωνίας (Wiki).

Ο διδάσκων λειτουργεί ως εμπνευστής και σύμβουλος στην ομαδική προσπάθεια των μαθητών.

Η όλη διαδικασία που ακολουθείται υπακούει στο στενό πλαίσιο που θέτει το αναλυτικό πρόγραμμα της Γ' Λυκείου και στο γεγονός ότι πρόκειται για πανελλήνια εξεταζόμενο μάθημα.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ενδεικτικά, εφόσον οι μαθητές κάθε τάξης μπορεί να προτείνουν διαφορετικά «παραδείγματα». Ο διδάσκων μπορεί να το τροποποιήσει ανάλογα.

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(κοινό για όλες τις ομάδες)

1. Διαβάστε προσεκτικά τα παρακάτω κείμενα και συζητήστε μεταξύ σας με βάση τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

1ο Κείμενο

Αμφιβολίας Εγκώμιον

(απόσπασμα από δοκίμιο του Νίκου Δήμου)

Όταν ήμουν παιδί η μητέρα μου με αποκαλούσε συχνά "αντιρρησία" ή "πνεύμα αντιλογίας". Όταν είχα επάλληλες ενστάσεις ή πιεστικά ερωτήματα, μου έκανε παρατήρηση λέγοντας: "Τα παιδιά δεν πρέπει να φέρνουν συνεχώς αντιρρήσεις στους μεγάλους. Οι μεγάλοι ξέρουν."

Είχα βέβαια πάντα την υποψία πως οι μεγάλοι δεν ήξεραν πολλά πράγματα κι απαγορεύοντας τις ερωτήσεις προσπαθούσαν απλώς να βγούνε από τη δύσκολη θέση. Άλλωστε οι αντιρρήσεις και απορίες μου (π.χ.: "Μητέρα - γιατί πεθαίνουμε;") για να εξαφανιστούν έπρεπε να πάρουν ικανοποιητική απάντηση. Όσο περισσότερο τις απωθούσαν, τόσο θέριευαν. Και σίγουρα δεν μου ήταν δυνατό να αποδεχθώ μία άποψη, που δεν με έπειθε, μόνο και μόνο από σεβασμό προς την ηλικία ή το αξίωμα κάποιου.

Με τα μυαλά αυτά είχα προβλήματα και στο σχολείο. Αδύνατο να αρκεσθώ στην αυθεντία του δασκάλου. "Αναιδής", "είρων", "αυθάδης", "αντιρρησίας", "αμφισβητίας", ήταν μερικά από τα επίθετα που συνόδευαν τα καλά λόγια για τους βαθμούς μου. "Ε! είναι παιδί ακόμα!" έλεγαν τα πρώτα χρόνια. "Είναι νέος ακόμα!" έλεγαν αργότερα, όσοι προσπαθούσαν να με δικαιολογήσουν.

Ευτυχώς έμεινα παιδί ως τα εξήντα μου και ελπίζω να παραμείνω και τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής μου. Κι αν βρίσκω ένα ελάττωμα στους περισσότερους ενήλικες είναι πως δεν έχουν κρατήσει την αυθόρμητη, την πηγαία αντίδραση του παιδιού μπροστά στον κόσμο των πραγμάτων και των ιδεών. Την απορία, τον θαυμασμό, το ερώτημα.

Οι "μεγάλοι" όχι μόνο δεν απαντούν στα ερωτήματα - δεν θέτουν πια ερωτήματα. Έχουν απαντήσεις. Έτοιμες. Προ-κατασκευασμένες. Που σπάνια ανταποκρίνονται στο αυθεντικό ερώτημα. Οι απαντήσεις αυτές, θραύσματα μίας κοσμοθεωρίας,

εμφανίζουν τα πάντα ως αυτονόητα, δεδομένα, ερμηνευμένα. Οι φορείς τους αποδέχονται αναντίρρητα αλήθειες, ιδεολογίες, δόγματα μόνο και μόνο επειδή εκφέρονται από μία αυθεντία - ή (κυρίως) επειδή τους βολεύουν για να ζήσουν.

Δυστυχώς - η ψυχολογία το έχει αποδείξει - οι άνθρωποι πιστεύουν όχι αυτό που είναι πιο κοντά στα πράγματα αλλά αυτό που τους χρειάζεται συναισθηματικά. Τα κάθε είδους δόγματα - ιδεολογίες, θρησκείες, κοσμοθεωρίες δεν βασίζονται (όπως η επιστήμη) σε ένα πλέγμα υποθέσεων και πειραμάτων, αλλά στην συναισθηματική αναπλήρωση και στην ψυχολογική παρηγοριά που παρέχουν. Πολλές φορές γίνονται τα παραισθησιογόνα που βοηθάνε τον άνθρωπο να ξεπερνάει την πραγματικότητα. Κι επειδή ο οπαδός τους εξαρτάται από αυτά, δεν είναι ψυχραιμος και νηφάλιος όπως ο επιστήμων, αλλά μισαλλόδοξος και φανατικός.

Από όλα αυτά φαίνεται πως είναι αρκετά δύσκολο να αντισταθείς στο τραγούδι των Σειρήνων - ιδιαίτερα σε στιγμές που η ζωή σου δείχνει την κακή της όψη. (Τα παιδιά μπορούνε πιο εύκολα να αμφισβητούν - γιατί έχουν γύρω τους την σιγουριά της οικογένειας και δεν έχουν ακόμα νιώσει το άγχος του χρόνου και του θανάτου).

Αναγνωρίζω λοιπόν πως είναι πολύ κουραστικό να ζεις σε διαρκή αναζήτηση και αμφισβήτηση - και δεν το περιμένω από όλους. Αλλά πιστεύω πως είναι η μόνη στάση που ταιριάζει στον πραγματικά σκεπτόμενο και ελεύθερο άνθρωπο. Πώς η "ασεβής, αναιδής, αυθάδης" απορία και αντίρρηση είναι ο μόνος τρόπος για να φτάσουμε και στην γνώση και στο ήθος και στην πληρότητα.

Αυτό μπορεί να φανεί παραδοξολογία. Η γνώση δεν απαιτεί βεβαιότητα; Το ήθος δεν προϋποθέτει αναμφισβήτητες αξίες; Η πληρότητα, η ολοκλήρωση δεν είναι το αποτέλεσμα μίας απόλυτης πίστης; Πώς είναι δυνατόν η αμφισβήτηση να οδηγεί στα αντίθετά της;

Στο σημείο αυτό, θα έπρεπε να διασαφηνίσουμε μερικές έννοιες: Αμφισβήτηση δεν είναι βέβαια η καταναγκαστική τάση για απόρριψη. (Αυτή μπορεί να είναι μία αρρωστημένη της μορφή). Αμφισβήτηση είναι η έκφραση του ελεύθερου, του ζωντανού, του ανοικτού πνεύματος που δεν δέχεται τίποτα ως δεδομένο, απόλυτο, τελεσίδικο - αλλά κρίνει, εξετάζει, αναθεωρεί, ελέγχει διαρκώς και δεν επαναπαύεται σε δόγματα.

Η αμφισβήτηση π.χ. είναι το κύριο γνώρισμα του επιστήμονα ερευνητή. Στην επιστήμη, όπως ξέρετε, δεν υπάρχουν δόγματα. (Κι όποτε υπήρξαν - καθυστέρησαν την γνώση για αιώνες!) Ο κάθε ερευνητής ξεκινάει από την αμφισβήτηση μίας

θεωρίας (γιατί αν την αποδεχόταν, τι θα είχε να ερευνήσει;) και προσπαθεί να την υποκαταστήσει με μία πληρέστερη. Η ιστορία της επιστήμης είναι μία ιστορία διαψεύσεων - όχι επαληθεύσεων - διότι τίποτα δεν μπορεί να επαληθευθεί τελικά. Κάθε σειρά φαινομένων είναι άπειρη - και η στατιστική πιθανότητα, δεν είναι βεβαιότητα. Μία θεωρία παραμένει πάντα υπόθεση. Ισχύει μέχρι ότου διαψευσθεί.

Αλλά ας περάσουμε στον κοινωνικό, τον ηθικό χώρο. Πώς ονομάζεται μία κοινωνία όπου δεν επιτρέπεται η αμφισβήτηση; Μία κοινωνία κλειστή, μονολιθική όπου βασιλεύει το δόγμα και ο μονόλογος; (Μην ξεχνάμε ότι κάθε διάλογος είναι μία μορφή αμφισβήτησης!) Είδαμε πώς καταλήγουν τέτοιες κοινωνίες...

Όσο για την πίστη - αυτή δεν θίγεται από την αμφισβήτηση. Φτάνει να μην μεταβάλλεται σε δόγμα. (Δόγμα είναι η πίστη που θεωρεί ότι έχει γενική ισχύ, ότι είναι αναγκαστικά αληθής και υποχρεωτική για όλους). Όταν η πίστη περιορίζεται στον υποκειμενικό χώρο και αποδέχεται την ύπαρξη άλλων πεποιθήσεων - βρίσκεται πέρα από κάθε αμφισβήτηση.

...

Ερωτήσεις

1. Γιατί σύμφωνα με το συγγραφέα οι νέοι έχουν την τάση να αμφισβητούν ενώ οι μεγάλοι όχι;
2. Μπορείτε να προσθέσετε άλλους, δικούς σας λόγους που ωθούν τους νέους στην αμφισβήτηση (κοινωνικούς, ψυχολογικούς, βιολογικούς κτλ.);
3. Πώς ορίζει ο συγγραφέας την αμφισβήτηση (παράγραφος 10, με έντονα γράμματα) και κάτω από ποια προϋπόθεση τη θεωρεί γόνιμη;
4. Σε ποιους χώρους, σύμφωνα με το Ν. Δήμου πρέπει να ευδοκιμεί η αμφισβήτηση; Συμφωνείτε;

2^ο κείμενο

Διάλογος δύο γενεών, Προσπάθεια για κάποια συνεννόηση

Ευάγγ. Παπανούτσος, εφ. Το Βήμα, 9-12-1979

(απόσπασμα)

Ο Ευάγγ. Π. Παπανούτσος γράφει απαντώντας σ' έναν νέο:

Θα ήμουν απελπισμένος αν έβλεπα στο γράμμα σου ότι είσαι ευχαριστημένος με τις συνθήκες της ζωής σου. Η στέρηση, η θλίψη, η οργή είναι ανέκαθεν οι κινητήριες δυνάμεις στη σκέψη, στα αισθήματα, στη βούληση των ανθρώπων. Ο υποχωρητικός και ικανοποιημένος, ο διαλλακτικός και ευκολοσυμβίβαστος, αυτός που τα βρίσκει όλα γύρω του “καλά λίαν” ή σκύβει το κεφάλι και συνθηκολογεί με τη μοίρα του, δεν έχει φτερά στο πνεύμα ούτε φλόγα στην καρδιά - έχει γεράσει. Ο νέος δεν καταθέτει ποτέ την εντολή που του έχει δοθεί, να ανανεώσει τις μορφές της ζωής, να επιχειρήσει εκείνα που οι προκάτοχοί του δεν καταπίστηκαν ή τα άφησαν ατελείωτα. Αν παραιτηθεί και αποσυρθεί, ο κόσμος θα γίνει φτωχότερος· από το βιβλίο του μέλλοντος θα λείπει μια σελίδα, και ποιος ξέρει; Μπορεί να ήταν η καλύτερη. Εμείς που βρισκόμαστε κοντά στην έξοδο, ξοφλήσαμε - άλλος πιο λίγο άλλος πιο πολύ - το χρέος που μας έλαχε με τον κλήρο που τραβήξαμε. Η σειρά σας τώρα. Ευχή μας είναι ν' αξιωθείτε να σας εκτιμήσουν οι νεότεροί σας για τις αστοχίες και τις παραλείψεις σας, όπως κάνετε σεις σήμερα σε μας, γιατί αυτή η επίθεση δίνει την ελπίδα ότι η ζωή δεν θα μείνει εκεί που έφτασε, αλλά θα προχωρήσει.

Ερωτήσεις

1. Πώς αντιμετωπίζει ο Ευάγγ. Παπανούτσος την αμφισβήτηση των νέων;
2. Θεωρεί τη δυναμική που προκύπτει από την αμφισβήτηση των νέων ζημιογόνα ή ωφέλιμη για την κοινωνική πρόοδο;
3. Ποιες μορφές πρέπει να λαμβάνει η αμφισβήτηση, κατά τη γνώμη σας ώστε να οδηγεί στην πρόοδο (π.χ. καλοπροαίρετη, εποικοδομητική, χωρίς όρια κτλ);

3^ο κείμενο

Black Days - [Δόγμα](#)

ΔΟΓΜΑ

"What I speak is the only truth and the undisputed law
This new doctrine established to protect you from mental terrorism
From now on, your lives will be dictated
by religion, political authorities and state violence

You have no choice but to obey
All nonconformists will be executed"

Τόσους αιώνες τώρα απ' του ανθρώπου την αυγή
χαράζουν νόμους σε δέλτους με κωδικό: υποταγή
είναι μια τέχνη παλιά σε χέρια ματωμένα
απ' της αλήθειας το νεκρό κουφάρι είναι βγαλμένα
Είν' η διανόηση του ενός και του ενός η φρίκη
που αδιαμαρτύρητα απαιτεί να υποστείς την καταδίκη
της ελεύθερης σκέψης της κριτικής και του λόγου,
να'σαι δέσμιος θέλουν κι υπηρέτης του φόβου
Θεοκρατία! Ελέω θεού μονάρχες κι εμπνευστές
φανατικών φονιάδων ηθικοί υποκινητές
ψευδοπροφήτες, ασκητές και ρασοφορεμένοι
η πίστη όπιο και η αγχόνη σκουριασμένη
Θανάτου ρόγχος ηχεί και ζυγώνει το τέλος
πάντα ένα δόγμα να σκεπάζει το ανθρώπινο γένος
νέος μεσαίωνας κι οι ιεροί βασανιστές
κληροδοτήσαν εξουσιαστές μέσα από εκλογές

Μα είναι η αντίσταση καθήκον κι ευλογία
μέσα μας φλέγεται για πάντα ριζωμένη
κι η αμφισβήτηση ξεκάθαρη πορεία
και κάθε δόγμα που γεννιέται θα πεθαίνει
Μα είναι η αντίσταση καθήκον κι ευλογία
που σιγοκαίει κάθε ιδέα ξοφλημένη
η αμφισβήτηση ανθρώπου μαρτυρία
και κάθε δόγμα που γεννιέται θα πεθαίνει

Τώρα ο εχθρός δεν κρύβεται σε ιερατεία
χτυπάει ανώνυμα ως επενδυτική εταιρεία
δεν έχει αρχές ούτε λαούς υπολογίζει
φροντίζει πάντα να τελειώνει ότι αρχίζει
Απ' τους φωστήρες του Σικάγο ως τους Ευρωπαίους
το ίδιο δόγμα γεννά ασφυκτικότερες δομές
κρατική καταστολή, βουλευτική αυθαιρεσία
με χημικά να χτίσουμε μια νέα κοινωνία

Πολιτική καριέρα αυτοί και ο λαός εν τάφω
απορύθμιση, ύφεση κι η εργασία στον πάγο
όσο οι λαοί σιωπούν μπροστά στους καπιταλιστές
οι εξουσίες γίνονται ολοκληρωτικές
Θανάτου ρόγχος ηχεί και ζυγώνει το τέλος
πάντα ένα δόγμα να σκεπάζει το ανθρωπινό γένος
νέος μεσαίωνας μα είναι το δίκιο μαζί μας
να πολεμήσουμε για τη ζωή μας

Στίχοι - μουσική : Black Days

Ερωτήσεις

1. Ποιο περιεχόμενο δίνουν στην αμφισβήτηση οι παραπάνω στίχοι (πολιτικό, κοινωνικό, θρησκευτικό κτλ);

2. Ποια «παραδεγμένα» αμφισβητούνται; Συμφωνείτε; Θέλετε μήπως να προσθέσετε κι άλλα στον κατάλογο;

2. Εργασίες

A) Να συνθέσετε μια εργασία/παρουσίαση της δουλειάς σας στους συμμαθητές σας. Συγκεκριμένα, η παρουσίαση αυτή να περιλαμβάνει:

1. Πρώτο μέρος: Σύντομη αναφορά στα κείμενα με τα οποία ασχοληθήκατε (τίτλος κειμένου, όνομα του δημιουργού του, είδος κειμένου -αν χρειάζεται αιτιολογήστε-, χρήση της γλώσσας –αναφορική, ποιητική-, θέμα και βασικές θέσεις.

2. Δεύτερο μέρος: Με βάση τα προηγούμενα κείμενα και τη συζήτηση που ακολούθησε στο πλαίσιο της ομάδας σας και με όσα αναφέρθηκαν και καταγράφηκαν στο προηγούμενο μάθημα σχετικά με τα «παραδεγμένα», επιλέξτε ένα από τα «παραδεγμένα» είτε της σχολικής είτε της εξωσχολικής ζωής το οποίο αμφισβητείτε και γράψτε μια παράγραφο. Σ' αυτή να εκφράζετε τους προβληματισμούς σας, την αμφισβήτησή σας ή (τελικά) τη συμμόρφωσή σας. Η παράγραφος αυτή θα αποτελεί το δεύτερο μέρος της σύντομης ομιλίας προς τους συμμαθητές σας.

B) Φτιάξτε ένα power point για να συνοδεύσετε την σύντομη ομιλία σας, ώστε οι συμμαθητές σας να την παρακολουθήσουν πιο ευχάριστα, αλλά και για να γίνουν περισσότερο κατανοητά τα στάδια της δουλειάς σας και οι απόψεις σας (παράγραφος).

Για το δεύτερο μέρος της εργασίας σας μπορεί να σας φανούν χρήσιμα τα παρακάτω κείμενα, ανάλογα με την ιδιαίτερη επιλογή σας. Αν επιθυμείτε αναζητήστε περισσότερα κείμενα στο διαδίκτυο.

Μόδα

[Οι τάσεις της ιταλικής εβδομάδας μόδας](#)

[Ο άνθρωπος προσπαθεί με τη μόδα να διακριθεί, να ξεχωρίσει από τους άλλους εξομοιούμενος μαζί τους](#)

Βοηθητικές ερωτήσεις:

1. Τι σε κάνει να αντιδράς και να αμφισβητείς το κατεστημένο της μόδας;
2. Μέχρι ποιο σημείο μπορεί να φτάσει η αμφισβήτησή σου αυτή;

Σtereότυπα

[Προκατάληψη & στερεότυπα](#)

[Απαγορευμένη διαφήμιση Μερσεντές](#)

Βοηθητικές ερωτήσεις:

1. Τι σε κάνει να αντιδράς και να αμφισβητείς τις στερεότυπες αντιλήψεις;
2. Μέχρι ποιο σημείο μπορεί να φτάσει η αμφισβήτησή σου αυτή;

Σεβασμός

[Τα παιδιά με τα κλωνάρια](#)

[Ο σεβασμός ως ηθική αξία](#)

Βοηθητικές ερωτήσεις:

1. Τι σε κάνει να αμφιβάλεις και να αντιδράς στις γενικόλογες παραινήσεις περί σεβασμού;

2. Μέχρι ποιο σημείο μπορεί να φτάσει η αμφισβήτησή σου αυτή;

Θρησκεία

[Η θρησκευτικότητα στον 21ο αιώνα](#)

[Μειρώντας την θρησκευτικότητα των λαών](#)

Βοηθητικές ερωτήσεις:

1. Τι σε προβληματίζει σχετικά με τη θρησκεία, τι σε κάνει να αμφιβάλλεις και να αντιδράς;
2. Μέχρι ποιο σημείο μπορεί να φτάσει η αμφισβήτησή σου αυτή;

Εκπαιδευτικό σύστημα

[Σχολείο χωρίς τάξεις: Το μέλλον της Παιδείας;](#)

[Φαντασία versus γνώσης: σημειώσατε ένα \(κατά τον Άλμπερτ\)](#)

Βοηθητικές ερωτήσεις:

1. Βλέπουμε πως στη Σουηδία αμφισβητείται ακόμη και η ύπαρξη αυτής της σχολικής τάξης και επιχειρούνται καινοτομίες. Συμφωνείς με αυτή την αμφισβήτηση; Θα ήθελες να φοιτάς σε ένα τέτοιο σχολείο;
2. Τα εκπαιδευτικά συστήματα της Σουηδίας και της Φιλανδίας προχωρούν σε σημαντικές καινοτομίες. Θα ήθελες και στη χώρα μας να αμφισβητούνται τα «αυτονόητα» και να επιχειρούνται καινοτομίες τέτοιας έκτασης;

Βαθμολογία – βαθμοθηρία

[Η βαθμοθηρία στιγματίζει τους μαθητές](#)

[Φαντασία versus γνώσης: σημειώσατε ένα \(κατά τον Άλμπερτ\)](#)

Βοηθητικές ερωτήσεις:

1. Η τάση βαθμοθηρίας που υπάρχει στα ελληνικά σχολεία σε οδηγεί στη σκέψη της κατάργησης της βαθμολογίας;
2. Αν ναι, σε όλες τις βαθμίδες; Και πώς θα γίνεται τότε η αξιολόγηση των μαθητών;

...

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Παραγωγή λόγου

Να γράψετε ένα σύντομο άρθρο κατάλληλο να αναρτηθεί σε ιστολόγιο που φιλοξενεί σκέψεις και ιδέες νέων ανθρώπων, με θέμα την τάση των νέων να αμφισβητούν τα «παραδεγμένα». Σε ποιους τομείς, κατά τη γνώμη σας, εκδηλώνεται εντονότερα η αμφισβήτηση των νέων; Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει προκειμένου να συνεισφέρει στην κοινωνική πρόοδο;

Μπορείτε να βοηθηθείτε από τα πιο κάτω κείμενα.

1. Για τους νέους

(απόσπασμα)

Μ. Ανδρόνικος

[...] Είναι καιρός που μια μεγάλη μερίδα από τους πιο τίμιους και άξιους ανθρώπους αισθάνονται υπόλογοι απέναντι στους νέους. Ένα βαθύτατο «πλέγμα ενοχής» καθορίζει τη στάση τους και τη σκέψη τους απέναντι στη νέα γενιά με την ορμητική αγνότητα και την επαναστατική ειλικρίνεια. Απέναντι στη μακάρια ικανοποίηση του «κατεστημένου» που μυκτηρίζει¹ την ασυδοσία και την ασέβεια των νέων, στέκονται οι άνθρωποι αυτοί με «συντριβή και ταπεινοσύνη», με την πιο σκληρή διάθεση αυτοκριτικής, έτοιμοι να υπερθεματίσουν² στα «κατηγορώ» της νέας γενιάς, πρόθυμοι να δικαιολογήσουν και να δικαιώσουν κάθε πράξη της, κάθε λόγο της, κάθε παρεκτροπή της, ακόμη και πράξεις που μπορεί να είναι εγκληματικές. Για όλα αυτά είμαστε υπεύθυνοι εμείς, λένε, οι νέοι αντιδρούν, με όποιο τρόπο μπορούν, σε μια κοινωνία που δεν τους πρόσφερε παρά την υποκρισία και την απάτη, τη βία και τον πόλεμο, τη θεοποίηση του άνομου συμφέροντος.

Φοβούμαι πως και οι κατήγοροι και οι συνήγοροι των νέων αντικρίζουν με πολλή ευκολία το πρόβλημα και κατορθώνουν να απαλλαγούν απ' αυτό χωρίς μεγάλο κόπο. Είτε ρίζουμε την ευθύνη στους νέους είτε τους απαλλάξουμε ολότελα από κάθε ευθύνη, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο: δεν αισθανόμαστε την ανάγκη να τους αντιμετωπίσουμε και να τους βοηθήσουμε. [...]

1 μυκτηρίζω: χλευάζω, ειρωνεύομαι

2 υπερθεματίζω: πλειοδοτώ, υπερβάλλω σε επαίνους

2. Διάλογος δύο γενεών: Προσπάθεια για κάποια συνεννόηση

(απόσπασμα)

Ε. Παπανούτσος

[...]

«Η γενεά σας μάς κατηγορεί πως δεν παίρνουμε τίποτα στα σοβαρά. Πως δεν προσέχουμε, δεν τιμούμε, δεν σεβόμαστε τίποτα: ούτε θεσμούς, ούτε αρχές, ούτε καθιερωμένα πρόσωπα. Πως για όλα και για όλους δείχνουμε αδιαφορία, και συχνά περιφρόνηση. Σκοτωνόμαστε να μπούμε στο πανεπιστήμιο, και ύστερα μόνος στόχος μας γίνεται το «χαρτί»· δεν θέλουμε να κοπιάσουμε για να κατακτήσουμε μια επιστήμη, ο νους μας είναι στη διασκέδαση, στον έρωτα, την πολιτική. Πως έχουμε γίνει πνεύματα αντιλογίας, αδύνατη μαζί μας η λογική συζήτηση· όπλα μας το δόγμα, ο δόλιος συλλογισμός, η σοφιστεία, τακτική μας η αναίδεια, ο σαρκασμός, το σκάνδαλο. Πως και η πολιτική μας κινητοποίηση δεν γίνεται με περίσκεψη και αίσθημα ευθύνης, αλλά επιπόλαια και επιθετικά, με ανεδαφικά και κραυγαλέα συνθήματα. Αυτά και άλλα πολλά μας κατηγορεί η γενεά σας. Μεροληπτικά όμως και άδικα. Γιατί και ο στοιχειωδώς ευσυνείδητος παρατηρητής ξέρει πολύ καλά ότι οι επικρίσεις αυτές στηρίζονται σε αυθαίρετες γενικεύσεις. Αν μερικές εκατοντάδες οκνηρών και φωνασκούντων νέων έχουν (από τυφλές παρορμήσεις ή σύγχυση ιδεών) παραστρατήσει, κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι ο μεγάλος αριθμός μας έχει με το παραπάνω πάρει στα σοβαρά τη ζωή και κάτω από εξαιρετικά σκληρές συνθήκες παλεύει να ανοίξει το δρόμο προς ένα άλλο μέλλον σκοτεινό και αβέβαιο. Αλλά και γι' αυτούς ακόμα τους λίγους που βλέπετε να εκτροχιάζονται, σκεφτήκατε ποτέ τι εξηγεί (όχι τι δικαιολογεί) τις αταξίες τους; Επιτρέψατέ μου, επειδή βρίσκομαι πολύ κοντά τους, να σας εισαγάγω στην ψυχολογία τους. Είναι το κενό που φεύγοντας αφήνει πίσω η γενεά σας. Σεις οι ίδιοι ξεθεμελιώσατε με τα έργα σας το οικοδόμημα που στέγαζε τις υποτιθέμενες «αξίες» σας, και όταν τούτο κατέρρευσε, φάνηκε στη θέση του ένα φοβερό ανατριχιαστικό κενό. Γενήκαμε –λέτε– αμφισβητίες, ανατροπείς, εικονοκλάστες. Ποιες είναι οι «αλήθειες» που

αμφισβητούμε, οι «θεσμοί» που ονειδίζουμε, οι «εικόνες» που σπάζουμε; Αφήσατε σεις τίποτα όρθιο, για να το γκρεμίσουμε εμείς; Όρθιο στη συνείδηση, στην εκτίμηση, στην ευλάβειά μας, όχι όρθιο με υποστηρίγματα τις εκκλήσεις του άμβωνα, τις απειλές του νόμου, το κνούτο¹ της αστυνομίας; Είχατε, αλίμονο, παραμιλήσει για την εγκράτεια και ευκοσμία, για ανθρώπινα δικαιώματα και δημοκρατικήν ισότητα, για αλληλεγγύη των λαών και παγκόσμια ειρήνη...

[...]

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το παραπάνω σενάριο μπορεί να αποτελέσει τον πυρήνα ερευνητικής εργασίας (project) κατάλληλου για τις τρεις τάξεις του Λυκείου και κυρίως για τη Γ΄ Λυκείου. Οι μαθητές σε ομάδες μπορούν να ερευνήσουν και να διαμορφώσουν θέσεις σχετικά με όλα αυτά τα οποία αξίζει να παλέψουν στη ζωή τους και με όσα είναι προτιμότερο να συμβιβαστούν. Θέματα όπως στερεότυπες αντιλήψεις, θρησκεία, μόδα κτλ, που ενδιαφέρουν τους μαθητές, προσφέρονται ως υποθέματα/αντικείμενα μελέτης των ομάδων. Πολλά στοιχεία από το παραπάνω σενάριο μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμο υλικό για τον σχεδιασμό αντίστοιχης ερευνητικής εργασίας.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Στόχος του σεναρίου είναι να εκφραστούν οι μαθητές ελεύθερα στο γλωσσικό μάθημα, μακριά από την ξύλινη γλώσσα των εκθεσιολογίων για θέματα που οι ίδιοι ως έναν βαθμό επιλέγουν και γι' αυτό πραγματικά τους ενδιαφέρουν. Γι' αυτό τον λόγο τα φύλλα εργασίας που τους δίνονται κατά το 3^ο δίωρο διαμορφώνονται με βάση τα «παραδεγμένα» που εντοπίζουν κάθε φορά οι μαθητές κατά το 2^ο δίωρο. Σε αυτό το σημείο βρίσκεται και η δυσκολία αλλά και η γοητεία αυτού του σεναρίου. Ο διδάσκων που θα θελήσει να το εφαρμόσει θα πρέπει να αυτενεργήσει επανασχεδιάζοντας τα φύλλα εργασίας, ανάλογα με αυτά που θα προτείνουν οι μαθητές του.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. ΤΠΕ και γλωσσική διδασκαλία: Οι τρεις αλληλένδετοι κύκλοι. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στο:
http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/p3.1.2_glwssa_bthmia.pdf

